

Datum: 2024-11-22

Dnr: 3.2-23/0189

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 27 december 2023 inkom en anmälan om oredlighet i forskning till nämnden från [REDACTED], prefekt vid institutionen för psykologi vid Lunds universitet. Den som ursprungligen anmälde ärendet till Lunds universitet var [REDACTED].

Den anmälda forskningen avser psykologi och hur depression och ångest kan bedömas genom analys av språket med hjälp av beräkningsmodeller.

Anmälan avser misstankar om plagiering i följande artikel:

- [REDACTED]

Misstankarna avser: att text, analyser och resultat som beskriver validering av skattningsskalan "Self reported depression and anxiety symptoms" (SDAS) i artikelns bilaga är plagierade från en annan bilaga i ett manuskript där den anmälda är medförfattare¹.

I anmälan anges att [REDACTED] anser att det är han och två kollegor som i huvudsak samlat in data, gjort analyser och beskrivit resultaten i bilagan gällande valideringen av SDAS. Han anger att han beskrev detta i en bilaga till det gemensamma manuskriptet som svar på en fråga från en granskare och att [REDACTED] sedan har plagierat den bilagan i den anmälda artikeln.

Det gemensamma manuskriptet² skickades in till tidskriften Psychiatry Research 2022. Det är inte publicerat ännu. Det finns även en tidigare version av det gemensamma

¹

[REDACTED] Inskickat 2022 till tidskriften Psychiatry Research.

² Se fotnot 1.

manuskriptet som skickats in till en tidskrift 2021³ och en senare version som skickats in 2023⁴.

Den författare som strukits under i artikeln ovan omfattas av nämndens prövning.

Den anmäldes yttrande

Den anmälda, [REDACTED], bestrider att han gjort sig skyldig till plagiering. Han anför att det finns en referens till ett opublicerat manuskript av [REDACTED] [REDACTED]⁵ i den anmälda artikeln. Han uppger att det var den enda referens han kände till när artikeln publicerades.

[REDACTED] beskriver vidare att formuleringarna om valideringen av SDAS i artikeln är skrivna i dåtid, vilket tydligt visar att det inte görs anspråk på att valideringen ska ha gjorts till den aktuella artikeln utan i ett tidigare arbete. Vidare menar han att bilagan är referat av en valideringsstudie och inte innehåller en fullständig beskrivning av själva studien.

[REDACTED] uppger att [REDACTED] var anställd för att genomföra arbetet med valideringen av SDAS och att han själv var involverad genom finansiering, planering och diskussioner gällande valideringen. Han påtalar att det i en tidigare version av det gemensamma manuskriptet⁶ finns en referens till en valideringsstudie med författarna [REDACTED] [REDACTED]⁷, vilket bekräftar att han är medförfattare till valideringen.

Vidare uppger [REDACTED] att [REDACTED] inte ville medverka i artikeln trots att han uppmanade honom att göra det.

Enligt [REDACTED] har han inte kopierat, utan flyttat bilagan från det gemensamma manuskriptet till artikeln efter att en granskare frågade om validering av SDAS. Han beskriver att han och [REDACTED] fått samma fråga om validering av SDAS under granskningsprocessen av det gemensamma manuskriptet och att de som svar då infogade bilagan. [REDACTED] uppger att han tänkte att han kunde besvara frågan rörande artikeln på samma sätt. Han flyttade därför bilagan till artikeln och tog samtidigt bort bilagan från en senare version av det gemensamma manuskriptet (inskickat 2023) för att undvika plagiering dem emellan. [REDACTED] skriver att han uppfattade att [REDACTED] skulle vara okej med att bilagan flyttades då [REDACTED] hade godkänt skrivningen av valideringen av SDAS i det gemensamma manuskriptet. [REDACTED] uppger att han kan förstå att det skulle ha varit lämpligt att fråga [REDACTED] om flytten, men att han inte

³ [REDACTED] Inskickat till tidskriften *Clinical Psychological Science* 2021

⁴ [REDACTED]
Denna ska ses som en senare version av det gemensamma manuskriptet (se fotnot 1 och 2 ovan).

⁵ Se fotnot 4.

⁶ Se fotnot 3.

⁷ [REDACTED]

uppfattade det som nödvändigt i den aktuella situationen och att hans samarbete med [REDACTED] var ansträngt. Han anger vidare att han och [REDACTED] har haft ett långt samarbete där gränserna mellan olika arbeten är otydliga.

Avslutningsvis beskriver [REDACTED] att valideringen av SDAS egentligen inte var relevant att ta med i artikeln då SDAS inte analyserades i den, att han borde tydliggjort det för granskaren och inte inkluderat bilagan. Han menar att det därför saknades incitament att ta med den. Syftet var inte att vilseleda och tillskriva sig själv arbetet utan att besvara granskarens fråga med en fullständig och transparent redogörelse.

Den sakkunniges bedömning

Nämnden har inhämtat ett sakkunnigutlåtande i ärendet. Den sakkunnige⁸ har haft till uppgift att bedöma om artikelns bilaga innehåller plagiering och om det i så fall är att betrakta som en allvarlig avvikelse från god forskningssed. I uppdraget ingick även att beskriva hur referenser till validering av skattningsskalor hanteras inom det aktuella forskningsfältet.

Den sakkunnige beskriver att en valideringsstudie syftar till att säkerställa att resultaten är tillförlitliga. Han anger att det är praxis att granskare av vetenskapliga manuskript kräver att valideringsresultat presenteras och att manuskript som använder icke-validerade test avvisas.

Den sakkunnige bedömer att det finns omfattande överrensstämmelser mellan valideringsresultaten för SDAS som presenteras i artikeln och de resultat som [REDACTED] och hans kollegor tidigare producerat. Den sakkunnige bedömer vidare att referensen i artikeln till det opublicerade manuskriptet av [REDACTED] är otillräcklig för att identifiera ursprunget till valideringsdata och inte ger ett korrekt erkännande till [REDACTED] och hans kollegor.

Den sakkunnige menar att det inte är ovanligt att hänvisa till manuskript under bearbetning, men att valideringsresultat är viktiga forskningsdata och att den anmälde borde ha tagit kontakt med [REDACTED] och hans kollegor, samt undvikit direkt kopiering. Den sakkunnige påtalar även att valideringsresultaten nu anses icke-publicerbara då de redan finns i den publicerade artikeln.

Sammantaget bedömer den sakkunnige att resultaten och texten i bilagan utgör plagiering då de presenteras som den anmäldes egna originalarbete utan att tydligt erkänna [REDACTED] och hans kollegors insatser. Den sakkunnige bedömer att detta utgör en allvarlig avvikelse från god forskningssed då valideringsresultat är avgörande för artikelns trovärdighet. Vidare påtalar han att det även är allvarligt eftersom den anmälda inte haft tillgång till den ursprungliga datan och därmed inte heller haft möjlighet att kontrollera och verifiera den.

⁸ Nazar Akrami, professor i psykologi vid Uppsala universitet.

Den anmäldes yttrande rörande sakkunnigutlåtandet

██████████ påtalar att den sakkunnige noterar att artikeln innehåller en referens till ursprungskällan, ett opublicerat manus av ██████████ själv och ██████████. Han invänder dock mot att referensen skulle vara otydlig och menar att ursprungskällan är korrekt refererad. Han upprepar att det framgår att valideringsstudien har utförts i ett annat arbete och att den då också kan publiceras i ett annat arbete.

██████████ menar vidare att den sakkunnige undervärderar hans medverkan i valideringsstudien. Han anför att han varit med och utvecklat idén att SDAS skalan kan användas som online alternativ till andra skalor. Vidare återupprepar han skälen till att han anser att hans bidrag till studien varit väsentliga och att det därför inte är fråga om plagiering.

██████████ anför vidare att han inte agerat med uppsåt och att inkluderingen av bilagan uppkom genom slarv och missförstånd när han skulle tillgodose tidskriftens önskemål. Han beskriver att ”Detta skedde under några minuters arbete utan att tänka igenom omständigheterna för detta”.

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen).

Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 §:

en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Nämndens prövning sker stegvis utifrån bestämmelsen ovan.

Nämndens motivering av beslutet

Den forskning som omfattas

Lagen omfattar enligt 3 § forskning som utförs bland annat av universitet och högskolor som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434), andra statliga myndigheter, kommuner och regioner och vissa andra angivna verksamheter.

██████████ är professor vid Lunds universitet och har angivit Lunds universitet som tillhörighet på artikeln. Forskning utförd av Lunds universitet omfattas av 3 § och ██████████ omfattas därmed av nämndens prövning.

██████████ har angivit Uppsala universitet och Institute for Globally Distributed Open Research and Education (IGDORE), som tillhörighet på artikeln. IGDORE är ett privat företag som inte omfattas av 3 § lagen. Hon var anställd vid Uppsala universitet under hösten 2019 till våren 2021. Hon har beskrivit för nämnden att hon utfört forskningen efter att hennes anställning vid Uppsala universitet avslutats och att hon angett universitetet som affiliering av gammal vana. Vidare uppger hon att hon utfört forskningen på sin fritid. Nämnden bedömer att ██████████ del av forskningen inte utförts vid Uppsala universitet. Det har inte heller framkommit att den skulle ha utförts för någon annan forskningshuvudman som omfattas av lagen. ██████████ delaktighet i forskningen omfattas därmed inte av nämndens prövning.

Forskare

Enligt 4 § i lagen ansvarar forskaren för att följa god forskningssed i sin forskning.

Som forskare räknas personer som genomgår eller har genomgått forskarutbildning och som deltar i forskning. Övriga personer som deltar i forskningsverksamhet, exempelvis studenter på grundnivå eller avancerad nivå samt teknisk och administrativ personal, bör inte räknas som forskare.¹

██████████ är professor vid Lunds universitet. Han är därmed forskare och omfattas av nämndens prövning.

██████████ var utbytesstudent på grundnivå när artikeln skrevs och hade inte påbörjat forskarutbildning. Nämnden bedömer därför att ██████████ inte ska betraktas som forskare vid tiden. ██████████ omfattas därför inte av nämndens prövning.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Det innebär att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela forskningsprocessen.⁹ Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.¹⁰

Misstankarna i ärendet gäller plagiering i en bilaga till en artikel. Artikeln har publicerats i en vetenskaplig tidskrift. Artikeln och bilagan utgör därmed rapportering av forskning.

⁹ Prop. 2018/19:58, s. 100.

¹⁰ Prop. 2018/19:58, s. 49.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet^{11, 12}

Plagiering innebär att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.¹³

Ärendet gäller misstankar om att text, analyser och resultat som beskriver validering av skattningsskalan SDAS är plagierade från en bilaga i ett gemensamt manuskript¹⁴.

██████████ beskriver att det är han och två kollegor som samlat in data, gjort analyser och beskrivit resultaten gällande valideringen av SDAS i bilagan. Det motsägs inte av den anmälde.

Den anmälda bestrider misstankarna om plagiering. Han anför att det i artikeln finns en referens till ett opublicerat manuskript av ██████████ och att han därmed har hänvisat till ett relevant arbete. Han beskriver att det är ██████████ som har drivit och genomfört arbetet med valideringen men menar att han själv har varit delaktig i det arbetet genom att bidra med planering, diskussioner och finansiering. Han hänvisar även till en referens i en tidigare version av det gemensamma manuskriptet där han står med som författare till ett manuskript om validering av SDAS.

Den sakkunnige bedömer att de statistiska resultaten och den beskrivande texten i bilagan utgör i det närmaste en exakt kopia av den bilaga som han bedömer att ██████████ tagit fram till det gemensamma manuskriptet. Han bedömer vidare att ██████████ och hans medförfattares insatser inte erkänns tillräckligt tydligt i artikeln och att plagiering därför föreligger.

Nämnden kan konstatera att i artikeln, där det beskrivs att ångest och depression mäts med SDAS, finns en referens till ett opublicerat manuskript av ██████████ ██████████¹⁵. Den referensen är dock vilseledande då det manuskriptet inte beskriver valideringsstudien. Vidare har den anmälda själv anført att han tagit bort bilagan som beskriver valideringen från den versionen av manuskriptet eftersom han insåg att det fanns en risk för plagiat mellan manuskriptet och artikeln.

Nämnden kan vidare konstatera att i artikeln, där det anges att SDAS har validerats, så hänvisas det till bilagan. Det anges dock inte i bilagan vem som har gjort valideringsarbetet, skrivit texten eller tagit fram resultaten som presenteras. Det framstår därmed som att det är författarna till artikeln som gjort valideringen och tagit fram bilagan. Att bilagan är tagen från ett annat manuskript och är framtagen av andra författare framgår inte.

¹¹ The European Code of Conduct for Research Integrity. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2023, kap. 3.1.

¹² Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

¹³ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

¹⁴ Se fotnot 1.

¹⁵ Se fotnot 4.

██████████ står som författare till ett gemensamt manuskript där den plagierade bilagan tidigare har ingått och han anges även som medförfattare till ett manuskript om valideringen av SDAS i en referens i den tidigare versionen av det gemensamma manuskriptet. Detta ändrar dock inte det faktum att de som utförde valideringen som presenteras i bilagan i artikeln inte kan anses ha givits tillbörligt erkännande. Vidare får läsaren intrycket av att ██████████ varit mer involverad i bilagans utformning och innehåll än vad som egentligen varit fallet.

Nämnden bedömer sammanfattningsvis att bilagan i artikeln utgör plagiering i lagens mening.

Allvarlig avvikelse från god forskningssed

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som kan utgöra oredlighet i forskning.

Fabricering och förfalskning är i princip alltid allvarliga avvikelser från god forskningssed.

Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.¹⁶

Den sakkunnige bedömer med hänsyn till bilagans betydelse för artikelns trovärdighet, samt den omfattning av text och data som återanvänts, att det är fråga om en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Nämnden bedömer att det inte rör sig om en mindre förseelse utan om en omfattande plagiering av både text, analyser och resultat. Vidare anser nämnden, att det rör sig om plagiering av en del som presenterar betydelsebärande resultat. Nämnden anser därför att det rör sig om en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning.

Uppsåt innebär att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta.

¹⁶ Prop. 2018/19:58, s. 100.

Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.¹⁷

Den anmälda anför att citeringen av SDAS skedde till följd av slarv och missförstånd. Han anger att han inkluderade bilagan efter att granskare bett om det. Han skriver att han borde ha frågat [REDACTED] om att flytta bilagan, men att han vid tillfället inte insåg det och först i efterhand förstod att [REDACTED] inte skulle godta det. Vidare uppger [REDACTED] att det fanns en konflikt dem emellan. Han beskriver även att han under en kort tid svarade på många kommentarer från granskaren och inte tänkte igenom omständigheterna när han lade till bilagan till sin artikel och samtidigt tog bort den från det gemensamma manuskriptet med [REDACTED]. Han anger att han borde ha tydliggjort för tidskriften att valideringen av SDAS inte var relevant att ta med.

Nämnden konstaterar att [REDACTED] har bidragit till valideringsstudien inom ramen för ett gemensamt projekt. [REDACTED] beskriver för nämnden att han efter att han lade till bilagan i artikeln tog bort den från den senare versionen av det gemensamma manuskriptet för att undvika plagiering dem emellan. Nämnden anser att [REDACTED] därmed måste ha förstått att inkluderingen av bilagan i artikeln, utan att [REDACTED] och kollegor gavs tillbörligt erkännande, innebar plagiering. Det var [REDACTED] ansvar, trots eventuella konflikter med kollegorna, att tydligt ange ursprungskällan, vilket hade kunnat göras på ett flertal olika sätt. Nämnden bedömer därför att [REDACTED] har agerat med uppsåt.

Nämnden bedömer därför att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Sammanfattning av beslutet

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Dorota Green.

Thomas Bull
Ordförande

Dorota Green
Handläggare

¹⁷ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.